

Kdo je Francesco Cossiga

Novoizvoljeni predsednik republike Francesco Cossiga se je rodil pred 57 leti na Sardiniji. Po poklicu je pravnik. Nekaj let je izvrševal odvetniški poklic, takoj po diplomu pa je postal asistent za ustavno pravo na univerzi v Sassariju na Sardiniji. Kasneje je na isti pravni fakulteti predaval ustavno pravo najprej kot poverjeni in nato kot redni profesor.

V Krščansko demokracijo se je vpisal leta 1944 in je v tej stranki po vojni postopno pričel zavzemati vodilna mesta najprej na krajevni in nato na deželni ravni. Kot mnogi vodilni predstavniki krščanskodemokratske stranke se je tudi Cossiga v mladih letih vzgajal v vrstah Katoliške akcije, katere glavni duhovni asistent je dolgo let bil kasnejši papež Pavel VI. V rojstnem mestu je vodil najprej opozicijsko skupino v vrstah lastne stranke in sredi petdesetih let odločilno prispeval, da je vodilne položaje na Sardiniji izgubila »stara strankina garda« in je stranka prešla v roke mlajših ljudi. V poslansko zbornico je bil prvič izvoljen leta 1958. V vodilnih vrstah Krščanske demokracije so na Cossigo postali pozorni zlasti za časa hude bolezni predsednika republike Segnija, saj je prav Cossiga tedaj skrbel za stike med parlamentom in vlado na eni strani ter Kvirinalom na drugi.

Cossiga je bil podtajnik v mnogih vladah, leta 1976 pa mu je tedanji predsednik vlade Aldo Moro poveril nalogo notranjega ministra. Šlo je za zelo kočljivo mesto, saj je bil tedaj terorizem na višku, varnostne službe pa skrajno zrahljane. Kot notranji minister je Cossiga poskrbel, da se je začel delati red v že omenjenih službah, bil pa je hkrati eden glavnih pobudnikov za izoblikovanje in odobritev zakonskih norm, ki naj omogočijo učinkovitejši boj proti terorizmu. Vsebinska nekaterih norm je še vedno sporna, saj mnogi opozarjajo, da nekateri predpisi niso v skladu s črko in zlasti z duhom republiške ustave.

Kot notranji minister je moral doživljati dramo ugrabitve in umora predsednika Krščanske demokracije Alda Mora, s katerim je bil tudi osebno tesno povezan. Ko so našli Morovo truplo, je Cossiga odstopil in je že vse kazalo, da bo zapustil politično življenje. Leta 1979 pa ga je predsednik republike Pertini iznenada rešil »pozabe« in mu poveril nalogo, naj sestavi vlado. Odstopil je tudi kot predsednik vlade, po-

dalje na 2. strani ■

Pomemben, morda zgodovinski mejnik v italijanskem političnem življenju

Italijansko in tudi mednarodno javnost je v ponedeljek, 24. t.m., prijetno presenčila vest, da je posebni volilni zbor, ki se je bil zbral v palači Montecitorio v Rimu, v pičlih dveh urah opravil svojo nalogo, to je izvolil novega predsednika republike. Če se spominjamo na domala vse prejšnje volitve italijanskega državnega poglavarja, na katerih je bilo potrebnih tudi nad 20 glasovanj, preden je Italija dobila svojega predsednika, nismo mogli skoraj verjeti, da je to izredno pomembno vprašanje bilo rešeno v rekordno kratkem času.

Za predsednika republike je bil z več kot dvetretjinsko večino izvoljen Francesco Cossiga, dosedanji predsednik senata, za katerega so glasovali predstavniki Krščanske demokracije in ostalih strank vladne večine, komunisti in predstavniki neodvisne levice. Francesco Cossiga je bil kandidat Krščanske demokracije, katere tajnik De Mita je že pred časom začel poudarjati, da bi moral tokrat mesto na Kvirinalu zasedeti predstavnik stranke relativne večine. V ta namen je De Mita s sodelavci navezal stike z vsemi strankami ustavnega loka, se pravi s tistimi italijanskimi političnimi silami, ki so pred 40 leti bile izoblikovale sedanjo ustavo. V ta namen je moral odstraniti mnogo ovir tako v lastni kot v drugih strankah, zlasti tistih, ki sestavljajo sedanjo vladno in parlamentarno večino. Utemeljiti je moral predvsem navezavo stikov s komunistično opozicijo, kar je naredil s tem, da je opozoril, kako so komunisti tesno sodelovali

pri oblikovanju republiške ustave, ki temelji na odpornosti in na boju proti fašizmu. De Mita je dosegel široko soglasje med vsemi strankami ustavnega loka glede imena dosedanjega predsednika senata. Na prvem glasovanju v ponedeljek je ogromna večina velikih volilcev spoštovala sklenjene sporazume, kar je omogočilo, da je ves postopek bil izčrpan v manj kot dveh urah. Za Cossigo je glasovalo 752 velikih volilcev, se pravi 78 več, kot je znašala zahtevana dvetretjinska večina. V zgodovini italijanske republike je pri prvem glasovanju prodril le prvi predsednik De Nicola, to pa se je zgodilo pred skoraj 40 leti.

Izvolitev osmega predsednika italijanske republike utegne zato predstavljati pomemben zgodovinski mejnik v italijanskem političnem življenju. Ne glede na različna tolmačenja tega dogodka je jasno, da predstavlja izvolitev osmega državnega poglavarja predvsem krepko konsolidacijo demokratskih državnih institucij, ki jih je bila zrahljala vrsta dramatičnih dogodkov, značilnih za notranjepolitično življenje zlasti zadnjih dveh desetletij.

Izvolitev Francesca Cossiga pa je v prvi vrsti pomemben uspeh krščanskodemokratske stranke, ki je pod vodstvom tajnika De Mite v kratkem času letos dosegla kar tri zaporedne zmage. Uveljavila se je na upravnih volitvah 12. maja, zmagala na referendumu 9. junija in 24. junija dosegla, da je njen kandidat zasedel najvišje in najbolj reprezentativno mesto v državi.

Ob 1100-letnici smrti sv. Metoda

Papež Janez Pavel II. je imenoval državnega tajnika kardinala Casarolija za svojega legata ali posebnega odposlanca pri dveh velikih proslavah ob 1.100-letnici smrti sv. Metoda. 4. in 5. julija se bo udeležil verske slovesnosti v Djakovem na Hrvaškem, 7. julija pa bo zastopal papeža na slovesnosti v Velehradu na Češkoslovaškem.

V nedeljo, 7. julija, bo tudi vseslovenska proslava v Stični. Posvečena bo tako 1.100-letnici smrti svetega Metoda kot 850-letnici ustanovitve stiškega samostana. Glavna slovesnost bo ob 15. uri, ko bo somaševanje škofov, opatov in drugih duhovnikov vodil metropolit msgr. Šuštar. Pri-

pravili bodo tudi razstavo ob 850-letnici samostana. Odprta bo do jeseni.

V naših krajih bo jubilejno praznovanje Metodovega leta v priredbi apostolstva Svetega Cirila in Metoda v Trstu v dneh od 5. do 7. julija na Repentabru. Upriporili bodo dramski prikaz »Blagovestnika z Vzhoda« prof. Ivana Artača. Slovesni verski del praznovanja pa bo 14. julija na Vejni. Somaševanje bo vodil koprski škof - pomočnik Pirih.

Medtem so v Rimu potrdili, da bo 7. julij tudi dan, ko bodo v Vatikanu objavili novo, že četrto encikliko papeža Janeza Pavla II., ki bo posvečena 1.100-letnici Metodove smrti in položaju katoliške Cerkve na evropskem Vzhodu.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 30. junija, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Čudežna popevka«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Kmetijski tednik; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 15.00-19.00 Lahka glasba ter prenosi z naših prireditev; 17.00 Koncert Mladinskega zbora Glasbene matice iz Trsta, ki ga vodi Stojan Kuret; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 1. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Fabianjevi iz Kobdila: (1) »Kobdila«; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: Franjo Kumer: »Črnuh«, I. del; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert; 11.30 Beleška; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Pogovori; 14.40 Včeraj, danes, jutri; 16.00 Nacionalno vprašanje v zadnjih desetletjih cesarsko-kraljevega Trsta; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Klasični album; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 2. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Med Brdi in Jadranom; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: Franjo Kumer: »Črnuh«, II. del; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert; 11.30 Beleška; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Ribe našega morja; 14.30 Mladi mladim; 16.00 Mit in slovenska ljudska pesem; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Klasični album; 17.45 Izvirna radijska igra: Zora Tavčar: »Tja in nazaj«; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 3. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Izbor iz Povejmo v živo; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: Franjo Kumer: »Črnuh«, III. del; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert; 11.30 Beleška; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Fabianjevi iz Kobdila: (1) »Kobdila« (ponovitev); 14.30 Čeraj, danes, jutri; 16.00 Beleške za zgodovino otroštva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Klasični album; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 4. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Potovanje po Veliki Britaniji; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: Franjo Kumer: »Črnuh«, IV. in zadnji del; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert; 11.30 Beleška; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Slovenske popevke; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Naša vina; 14.30 Diskorama; 16.00 Beleške za zgodovino otroštva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Klasični album; 18.00 Četrtekova srečanja; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 5. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Za ta letni čas; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: Tončka Turk: »Zakladi kraljeviča Veselka«, I. del; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert; 11.30 Beleška; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 15.00 V svet filma; 16.00 Podoba matere v sodobni slovenski pripovedni prozi; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Klasični album; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 6. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Kulturni dogodki; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: Tončka Turk: »Zakladi kraljeviča Veselka«, II. in zadnji del; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert; 11.30 Beleška; 12.00 Na počitnice; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.40 Včeraj, danes, jutri; 16.00 Ena bolha me grize; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Klasični album; 18.00 Dramska vetrovniča: Franček Rudolf: »Skriti pred sosedi: hranilno knjižico«; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

PERTINI SE POSLAVLJA

Z izvolitvijo novega državnega poglavarja se od Kvirinala poslavlja predsednik republike Sandro Pertini, ki je za časa svojega bivanja na Kvirinalu postal gotovo najpopularnejša osebnost v Italiji. Kljub svoji častitljivi starosti — ob izvolitvi leta 1978 je že imel več kot 80 let — je Sandro Pertini opravljal svoje dolžnosti z naravnost mladeniškim navdušenjem. Ob njegovi izvolitvi je v Italiji bila še vedno odprta rana, ki jo je bil zarezal umor Alda Mora, terorizem je bil na pohodu in je v javnosti že zavaladalo precejšnje nezaupanje do vseh državnih institucij.

Prav Sandro Pertini ima glavno zaslugo, da se je v italijansko politično in javno življenje postopno začelo vračati novo vzdušje, ki je omogočilo, da se je ponovno v javnosti začelo uveljavljati zaupanje v demokratične državne institucije. Izvolitev Francesca Cossiga je eden dokazov, da se

je za predsednikovanja Sandra Pertinija v Italiji nekaj spremenilo. Zato pojde Pertini v zgodovino kot eden naravnost odličnih predsednikov italijanske republike.

—O—

Te dni se mudi na obisku v Zahodni Evropi ameriški podpredsednik George Bush. Po kratkem obisku v Rimu je ameriški podpredsednik prispel v Bonn, od koder bo nadaljeval pot v Haag, Bruselj, Ženevo, Pariz in London. Izjavil je, kako si bo v vseh evropskih prestolnicah prizadeval za okrepitev že tesnih stikov med Washingtonom in njegovimi zavezniki. Bush se s svojimi sogovorniki pogovarja tudi o možnosti učinkovitejšega skupnega nastopa proti terorizmu.

Kdo je Francesco Cossiga

■ nadaljevanje s 1. strani

tem ko je začel nanj leteti očitek, da ni naredil vse svoje dolžnosti, ko se je izvedelo, da je sin enega glavnih voditeljev Krščanske demokracije pripadnik rdečih brigad. Na političnih volitvah leta 1983 je bil Cossiga prvič izvoljen v senat. Z veliko večino glasov je bil nato izvoljen za predsednika senatne zbornice.

Cossiga in Slovenci

Novi predsednik republike Cossiga dobro pozna problematiko slovenske narodne manjšine v Italiji. Ko je bil predsednik vlade, je sprejel člane enotne delegacije Slovencev v Italiji, ki so mu obrazložili zahtevo po celoviti zaščiti. V enem svojih nastopnih govorov v parlamentu je obširno spregovoril tudi o tem vprašanju. Pred dvema letoma se je Cossiga udeležil v gorškem Avditoriju slovesnosti otvoritve šolskega leta devinskega Zavoda združenega sveta in v svojem govoru izrekel pozdrav in voščila Slovincem v njihovem materinem jeziku. V Gorici je tedaj sprejel člane

enotne slovenske delegacije, katerim je obljubil, da se bo zavzel, da bo pristojna senatna komisija začela razpravljati o zakonskih predlogih za celovito zaščito manjšine.

—O—

Prejšnji teden je svetovno javnost globoko pretresla vest, da je nedaleč od irske obale strmoglavilo v morje indijsko potniško letalo, na krovu katerega je bilo 329 ljudi. Ugotovljeno je, da je letalo treščilo v morje zaradi eksplozije peklenskega stroja na njegovem krovu. Pri nesreči se ni rešil noben potnik in noben član posadke. Odgovornost za atentat so prevzeli Siki.

—O—

Peklenški stroj se je razpočil tudi na mednarodnem letališču v Tokiu, in sicer v prostorih, kamor spravljajo kovčke in prtljago. Oblasti menijo, da bi moral peklenški stroj eksplodirati na krovu potniškega letala, ki je prihajalo iz Kanade in bi po postanku v Tokiu moralo nadaljevati pot v New Delhi. Tudi za atentat so odgovorni Siki.

Za učinkovitejši boj proti terorizmu

V Rimu je bilo pred dnevi zasedanje notranjih ministrov iz držav Evropske gospodarske skupnosti. Zasedanje je vodil italijanski notranji minister Scalfaro, ki je ob koncu izrekel zadovoljstvo nad dejstvom, da so ministri soglasno sprejeli vrsto sklepov glede boja proti organiziranemu kriminalu in nasilju na splošno. Pot v tej smeri je sicer še dolga, saj na primer še ni bilo mogoče doseči enotnega nastopanja v boju proti mamilom. Spodbudno pa je dejstvo, da so težnje soglasne in da skušajo državne skupnosti složno ukrepati vsaj postopno, dokler ni mogoče zajeti problema v celoti. Te misli je poudaril minister Scalfaro, ko je govoril o skupnih načrtih za preprečevanje nasilja in terorizma in tudi za represivne nastope proti obema pojavoma. Ministri niso sprejeli italijanskega predloga, da bi ustanovili tudi

nekakšno stalno tajništvo, vendarle so se odločili za ustanovitev takojmenovane tretje delovne skupine, ki bo nekako vzpostavila delo političnih in tehničnih skupin v okviru boja proti terorizmu in nasilju. Ob koncu srečanja so se notranji ministri dogovorili, da se bodo poslej sestajali vsaj enkrat na leto, po potrebi pa tudi še pogosteje, če bodo okoliščine to narekovale.

—O—

V soboto, 29. t. m., bodo v Mariboru, Ljubljani in Kopru posvetili v mašnike 24 slovenskih fantov. 14 novomašnikov pripada škofijskim duhovnikom, deset pa je redovnikov. Koprski škofija ima letos 3 novomašnike, in sicer dva škofijska duhovnika in enega redovnika. Škofijska duhovnika bosta posvečena v soboto v stolnici v Kopru.

Skrajneži so motili spominsko proslavo pri bazovski jami

Ob znani jami pri Bazovici, kjer so pred kratkim uredili grobnico žrtev tik po koncu druge svetovne vojne v Trstu, je bila 23. junija spominska svečanost, ki jo je priredila vsedrjavna organizacija bivših bojevnikov ob sodelovanju tržaške občinske in pokrajinske uprave. Slovesnosti se je udeležilo več stotin ljudi, prisotni pa so bili predsednik deželne vlade Biasutti, tržaški prefekt in vladni komisar De Felice, tržaški župan Richetti, predsednik pokrajine Marchio, goriški župan Scarano, visoki predstavniki italijanske vojske ter zastopniki nekaterih italijanskih političnih strank in organizacij. Oddelek vojske, ki so ga sestavljali pripadniki vseh rodov, je najprej izkazal vojaško čast, ko so nad grobnico dvignili italijansko trobojnico.

Tržaški škof msgr. Bellomi je pred mašo v krajšem nagovoru med drugim nagla-

sil, da je treba tudi ob spomenu na tako tragične in dramatične dogodke pokazati človeško dostojanstvo in solidarnost, izkazati ljubezen in odpustiti nasprotnikom. Po maši je spregovoril tržaški župan Richetti, ki je poudaril, da udeležencev pri spominski svečanosti ne vodijo čustva maščevanja, in naglasil, da nihče ne sme svečanosti izkoriščati v takšne ali drugačne namene. Omenil je okoliščine, v katerih je prišlo v maju ter na začetku junija leta 1945 v Trstu do deportacij in tragičnih dogodkov, ki so sledili, a je hkrati opozoril, da je Trst lani obhajal 30-letnico ponovne prisotnosti italijanske uprave in države, ki ima svojo ustavo, katera predvideva tudi pravice za narodno manjšino.

Richetti se je zavzel za dialog ob spoštovanju resnice. Dialog naj poteka tako med različnimi narodi in državami kot tudi znotraj vsakega naroda. Izvajanja tržaškega župana so motili žvižgi in medkllici precejšnjega dela udeležencev, ki pa so nato z burnim ploskanjem pozdravili in spremljali zaključni nastop predstavnika organizatorjev Fernanda Feliciano, čigar izvajanja so nas spominjala na žargon, ki je bil značilen za obdobje med obema svetovnimi vojnami. Spominska slovesnost se je zaključila s polaganjem vencev na grobnico žrtev v maju 1945.

ODPRTO PISMO ŠKOFU IN ŽUPANU

Tržaško združenje UNION, ki ima svoj sedež na Lonjerski cesti 177, nam je poslalo v objavo pismo, naslovljeno na tržaškega škofa msgr. Bellomija in na tržaškega župana dr. Franca Richettija. Pismo, ki ga radi objavljamo, je v zvezi s spominsko svečanostjo ob bazovski jami v nedeljo, 23. t.m.

(Ured.)

»V zvezi s spominsko svečanostjo v nedeljo, 23. junija, ob »Bazovski jami« Zdrženje UNION

izraža zaskrbljenost, ki ga vzbujajo nekateri instrumentalni, politični in narodnostni toni na lepaku prirediteljev.

Zato si dovoljuje govornikoma priporočiti, naj bi v svojih izvajanjih upoštevala to zaskrbljenost ter pri počastitvi tudi teh žrtev iz našega mesta upoštevala upravičena čustva vseh prebivalcev, Italijanov in Slovencev. Prebivalci namreč nočejo, da bi te žrtve še dalje bile razlog za ločevanje, temveč morajo predstavljati resen opomin in poziv k enotnosti in bratstvu na tej zemlji, k miru in delu, k novi, stvarnejši in treznejši zgodovinski presoji dogodkov.«

—O—

SREČANJE V KOPRU

V soboto, 22. t.m., je bilo v Kopru srečanje predstavništva dijakov in profesorjev nekaterih slovenskih in italijanskih šol iz Kopra ter Trsta. Na okrogli mizi so pozdravili prvo večje srečanje večinskih in manjšinskih šolskih komponent z obeh strani meje. Sklenili so tudi, da ustanovijo odbor vseh štirih komponent, v katerem bodo zastopani dijaki, profesorji in starši.

OTROŠKI VRTCI V DEVINU-NABREŽINI

Devinsko-nabrežinska občinska uprava sporoča, da bo vpisovanje gojencev otroških vrtcev za šolsko leto 1985/86 še v petek, 28. junija od 8. do 12. ure v posameznih sedežih otroških vrtcev.

V občinske otroške vrtce so lahko vpisani otroci obeh spolov, kateri izpolnjujejo naslednje pogoje:

— otroci, ki so dovršili ali bodo dovršili do 28. februarja 1986 vsaj tretje leto starosti.

Opombe glede obiskovanja: v smislu veljavnih predpisov, ki jih določa pravilnik občinskih otroških vrtcev bodo otroci, ki bodo dopolnili tretje leto starosti do 31.12.1985, lahko obiskovali otroški vrtce od samega začetka prihodnjega šolskega leta; otroci pa, ki bodo dovršili tretje leto starosti v času 1.1.1986 - 28.2.1986, bodo začeli obiskovati otroški vrtce po božičnih in novoletnih počitnicah; gre za otroke s stalnim bivališčem v devinsko-nabrežinski občini.

Dva nova blažena

Papež Janez Pavel II. je v nedeljo, 23. t.m., proglasil med slovesnim somaševanjem v Vatikanu dva nova blažena.

Za blaženega je bil proglašen Nemec Peter Friedhofen, ki se je rodil 1819 pri Koblenzu, umrl pa je 41 let star zaradi jetike. Svoje kratko življenje je posvetil službi ubogim. Ustanovil je kongregacijo usmiljenih bratov Marije pomočnice. Friedhofen je bil dimnikar, preden je odkril svoj poklic.

Za blaženega je bil proglašen tudi Italijan Benedetto Menni, ki se je rodil v Milanu leta 1841, umrl pa je v Franciji leta 1914. Po poklicu je bil bančni uradnik. Junija 1859 je na milanski postaji pomagal z nosili pri oskrbi ranjencev iz bitke pri Magenti. Takrat je v sebi odkril redovni poklic. Vključil se je v bolniški red svetega Janeza od Boga. Leta 1881 je ustanovil kongregacijo bolniških sester Presvetege Srca Jezusovega, ki še danes skrbijo za oskrbo umskih bolnikov, handikapiranih in ostarelih. Leta 1911 je pater Menni postal glavni predstojnik prej omenjenega reda, ki je znan tudi kot red Fatebenefratelli, doživel pa je hude osebne preizkušnje in ponižanja zaradi zavisti nekaterih nasprotnikov, tako da je umrl v osamljenosti in tišini.

JUBILEJNO PRAZNOVANJE

1100-letnice smrti sv. Metoda (885-1985)

KULTURNI SPORED

Na Repentabru: v petek, 5. julija, ob 20.30, v soboto, 6. julija, ob 20.30, v nedeljo, 7. julija, ob 18. uri dramski prikaz v petih slikah

»BLAGOVESTNIKA Z VZHODA«

po izvirnem tekstu prof. Ivana Artača, režija Adrijan Rustja, ob sodelovanju posebne igralske skupine.

VERSKI SPORED

v Marijinem svetišču na Vejni: v nedeljo, 14. julija, ob 17.30: slovesno bogoslužje vodi novi škof pomočnik v Kopru Metod Pirih ob somaševanju novomašnikov, srebrnomašnika in zlatomašnikov. Sodeluje zbor ZCPZ iz Trsta. — Vabi ACM iz Trsta.

Mature na slovenskih šolah

V tem tednu so se na vseh nižjih srednjih šolah zaključili zrelostni izpiti. Splošno mnenje je, da so bili nižješolci sorazmerno dobro pripravljeni in da so dobro odgovarjali tudi pri ustnih izpiti.

V ponedeljek pa so se po koncu pisnih izpitov začeli na višjih srednjih šolah ustni, ki od kandidatov zahtevajo še zadnji trud na njihovi višješolski poti. Na splošno so letošnji maturantje zadovoljni tako s predmeti, ki so jih imeli na maturi, kot z dejstvom, da so se izpiti začeli prej. Zadovaljni pa so bili tudi s slovenskimi nalogaми, saj so bile zanimive in je vsak kandidat imel dovolj možnosti, da se je razpisal o temi, za katero se je odločil. Večina naših dijakov se je odločila za prvi naslov, ki je bil splošen za vse šole. Glasil se je »Nasilje vsak dan razkrajja družbo, obdaja naše življenje, obvezuje našo vest, vzpodbuja naše moralno, kulturno in politično razmišljanje. V svojem mladostnem izkustvu ste se gotovo spraševali o tem dramatičnem problemu sodobne družbe in ste gotovo prišli do svojih osebnih spoznanj«.

Druga pisna naloga pa je bila specifična za razne šole. Tako so bile druge naloge na klasični gimnaziji in učiteljski iz latinščine na realni gimnaziji so pisali naloge iz matematike, na trgovski akademiji so imeli trgovinstvo, na poklicnem zavodu je odsek tehnikov elektronske in elektrotehnične industrije pisal o vzvratnem delovanju v avtomatičnem kontrolnem krogu, tehniki kemijske industrije pa o procesu izdelave žveplene kisline.

Letos imamo prve maturante tudi na zavodu za geometre, ki so bili z nalogo iz gradbene teorije precej zadovoljni. Na razpolago so namreč imeli osem ur, da so naredili načrt za hišo, ki je morala odgovarjati določenim podatkom.

Ustni izpiti pa so spet stvar zase. Kandidati morajo odgovarjati iz dveh predmetov. Za enkrat so komisije še kar zadovoljne z odgovori kandidatov. Maturantje sami pa v večjem ali manjšem strahu čakajo kdaj bodo prišli na vrsto, oziroma, kako so profesorji ocenili njihove pismene izdelke in ustne odgovore.

Številni prazniki in prireditve prvih poletnih večerov

»O Kresi se dan obesi.« To je čas, ko številna društva priredijo praznike in druge predstave. Marsikje so tako zagoreli kresovi, da se je tudi letos obnovila lepa navada kresovanja. Ob teh sicer bolj domačih vaških praznikih pa je bilo v teh dneh še veliko drugih.

V Nabrežini je kljub dežju, ki je močno padal v soboto zvečer, lepo uspel prvi kraški praznik piva. Priredil ga je Mladinski krožek »Igo Gruden« iz Nabrežine. Kljub slabemu vremenu je odlično uspel koncert country skupine »Plava Trava Zaborava« iz Zagreba, ki so nastopili z dveurnim koncertom pred občinstvom, ki je do zadnjega kotička napolnilo telovadnico. Nedeljski program pa je tudi stekel brez večjih ovir. Zvečer je na travniku Sokola v Nabrežini igrala skupina Prizma, poskrbljeno pa je bilo tudi za razna tekmovanja in zabavo.

V Praprotnu so se organizatorji vaše šagre odločili, da jo ponovijo. Slabo vreme je namreč močno okrnilo program, ki so ga pripravili za ta praznik. Zaradi dežja sta odpadla tekmovanje v košnji in pohod po bližnjih vaseh. V upanju, da bo konec tega tedna vreme lepše, bo v Praprotnu spet priložnost, da se ljudje zberejo in poveselijo.

Slabo vreme je ponagajalo tudi Boljunčanom. Društvo »France Prešeren«, Zveza borcev in domača mladina so namreč organizirali vaški praznik na Gorici. Sobotni del programa je sicer odpadel, v nedeljo pa je vse steklo po predvidevanjih. Že zjutraj so odprli razstavo otroških risb. Popoldanski spored se je začel z zanimivim sprevodom narodnih noš, sledil pa je bogat kulturni spored. Nastopala sta Pihalni orkester iz Brega in folklorna skupina KUD K. Pahor iz Pirana. Za ples so igrali Veseli godci.

Lepo je uspelo tudi Kresovanje TPK »Sirena« iz Barkovelj. Prisotne je zabaval komični čarodej Viki in mladi Barkovljani s posrečeno zabavno glasbenim sporedom, ki so mu dali naslov »Vikj show«.

—o—

»ZDRAVJE« GORNJEGA JADRANA

Gornji Jadran je z ekološkega vidika v bistvu zdrav, čeprav obstajajo nekatera onesnažena območja, kot je na primer Miljski zaliv. To je osrednja ugotovitev okrogle mize, ki je bila 21. t.m. v tržaškem kongresnem središču o vodovju Jadranskega morja. Predsednik deželnega odbora Biasutti je skupno z odbornikom za javna dela Bombenom govoril o posegih za sanacijo notranjih voda in o načrtih za čiščenje morskega in rečnega bogastva v Furlaniji-Juljski krajini.

Udeleženci okrogle mize — sodelovali so italijanski in jugoslovanski strokovnjaki — so poudarili velik pomen Gornjega Jadrana, saj to območje predstavlja kar 15 odstotkov italijanskih morskih vod, ribji ulov na tem območju pa presega 56 odstotkov celotnega italijanskega ribolova.

Spominska svečanost v Rižarni

V tržaški Rižarni je bila v nedeljo popoldne spominska svečanost, ki so jo priredili slovenski duhovniki na čast žrtev edinega nacističnega uničevalnega taborišča v Italiji. Med mašo, ki je bila v prostorih muzeja, je sredi pretresljivih dokumentov trpljenja številnih naših in drugih ljudi, poučno izzvenelo pričevanje bivšega komenskega dekana Viktorja Kosa, danes 86-letnega duhovnika, ki je prostovoljno spremljal svoje vernike na žalostni poti deportacije. Zgodilo se je sredi februarja leta 1944, ko je bilo prizadetih več kot 1.100 prebivalcev Komna, Branika in sosednjih vasi. Te so nacisti požgali med represalijo za partizanski napad na nemško in fašistično kolono prve dni istega meseca. Dekan Kos je opisal trpljenje svojih ljudi, ki so jih bili prepeljali na prisilno delo v taborišča ter na nemške kmetije na Bavarskem. 48 so odpovedale življenjske moči pred povratkom na požgane domove.

Mašo je spremljalo petje pevcev združenih pevskih zborov pod vodstvom Dušana Jakomina, proslava pa se je končala s svečanostjo na ploščadi, kjer je stala zloglasna peč tržaške izarne. Tu je o pomenu

žrtev ob 40-letnici konca vojne spregovoril Sergij Pahor, ki je med drugim poudaril vzgojni pomen teh proslav, da bi tudi mlajši rodovi spoznali žalostno in nasilno preteklost. Seznanjati mlade o tej preteklosti je dolžnost tistih, ki so to doživeli, čeprav bi radi pozabili in pokopali na dno svoje zavesti doživete grozote, in tistih, ki niso bili neposredno prizadeti, a so bili priče nezasižanega nasilja, ki se je porodilo iz bolnih in zločinskih blodenj osvajaških želja. »Vračati se v preteklost pa je naša dolžnost — je dejal Pahor — tudi v luči proslave, ki je bila prav danes pri kraškem breznu v Bazovici, kjer je bil obnovljen spomin na žrtve, ki so bile po vojni plod sovražnega maščevanja. Tudi to je poglavje naše zgodovine, tudi tu ni na mestu sramežljivost. Tiste žrtve, kot mora lebdijo v našem ozračju in naših mislih, težijo nas ter silijo v spoznanje, da ne smemo zapasti nobenemu nasilju in da se ne smemo pustiti zapeljati misli na vračanje zob za zob in oko za oko«. Svoje misli je Pahor zaključil s pozivom, naj bi se v preteklost obračali ne iz maščevalnosti, temveč, da bi iz nje črpali moč za pravo spravo in odpuščanje.

Dr. O. Kalan potrjen za predsednika ZSŠDI

Dr. Odo Kalan je bil potrjen za predsednika Združenja slovenskih športnih društev v Italiji. 15. redni občni zbor je bil v petek, 21. t.m., v Prosvetnem domu na Opčinah.

V svojem poročilu je predsednik razvil tudi misel o združevanju ekip in pri tem poudaril, da mora biti jasno, da je namen in cilj v združevanju slovenske mladine. Ne sme prevladati želja po hitrem tekmovalnem uspehu, kar bi pomenilo, da bi morali okrepiti sile združenih moštev s predstavniki večinskega naroda. Če je tako ravnanje napačno v društvih — je poudaril dr. Kalan — je toliko bolj napačno in celo škodljivo za združene ekipe, saj bi tako ravnanje popolnoma sprevrglo cilje in smotre, zaradi katerih so bila ustanovljena slovenska društva. To mora biti temeljni kamen našega vsakodnevnega delovanja.

Po tajniškem poročilu teritorialnih odborov, ki ga je podal prof. Ivan Peterlin, so se zvrstili pozdravi gostov. Najprej je uspehom zamejskega športa čestital tajnik Zveze telesno-kulturnih organizacij Slovenije Jemc, nakar je v imenu Slovenske kulturno - gospodarske zveze spregovoril Duško Udovič, v imenu Slovenske skupnosti in Sveta slovenskih organizacij pa je spregovoril Marij Maver.

Po razpravi in razrešnici staremu odboru so se zvrstile volitve novih organov. Za predsednika je bil — kot rečeno — potrjen dr. Odo Kalan, za predsednika teritorialnega odbora za Trst Jurij Kufersin, za Gorico Aldo Rupel in za Benečijo Germano Cendou. V izvršnem odboru so še Ivan Peterlin, Zvonko Frandolič, Marko Predan, Radivoj Pečar, Ivan Brass, Miran Dolhar, Peter Fachin, Ivan Petejan, Ivan Plesničar in Franko Širca.

Zlata maša v Štivanu

Lepo število vernikov se je v nedeljo, 23. t.m., zbralo v cerkvi svetega Janeza Krstnika v Štivanu, kjer je devinski župnik in dekan msgr. Ivan Kretič obhajal 50-letnico mašništva in hkrati 30-letnico svojega dušnopastirskega dela v devinski župniji. Za to priložnost so se zbrali verniki iz Devina, Štivanja in Medje vasi, številni slovenski duhovniki iz goriške nadškofije ter jubilarntovi prijatelji in znanci. Med mašno daritvijo je ubrano pel cerkveni pevski zbor iz Devina, ki je izvajal Vodopivčevo latinsko mašo v čast Srca Jezusovega. Mašna daritev je bila pretežno v latinskem jeziku glede na to, da so se slovesnosti udeležili slovenski in italijanski

verniki. V slovenščini je po evangeliju spregovoril jubilarntov nečak, duhovnik koprške škofije Boris Kretič, v italijanščini pa rektor goriškega semenišča Armando Zorzin. Med darovanjem sta jubilarnta čestitala in voščila predstavnika slovenske in italijanske verske skupnosti v župniji. Slovesnost zlate maše je bila združena s praznovanjem farnega zavetnika svetega Janeza Krstnika.

Msgr. Ivan Kretič je doma iz Zgornje Vipavske doline, kjer se je rodil pred 74 leti. Gimnazijo je obiskoval v Sentvidu pri Ljubljani, maturiral je v Kopru, bogoslovje pa je obiskoval v Gorici. V mašnika je bil posvečen v Ogleju v aprilu pred 50 leti.

PROSVETNO DRUŠTVO »PRIMOREC« V TREBČAH VABI

V poletnem večeru zvok, ritem, glas, beseda, gib. Pa je tu razpoloženje: razposajeno, hrepeneče, grenko, zasanjano, otožno, žalostno, ježno, pikro. Kot ga narekujejo besede ali ritem, pevčev glas ali zvok glasbil, kot ga ponudi gib telesa v plesu. In rodi se fantazija POJOČA JE NOČ.

Nekoliko neobičajno sporočilo, ki se poslužuje avtorskih pesmi, glasbe in giba, da ustvari novo vez, da ponudi tistim, ki želijo prisluhniti, novo izkušnjo, svež vtis.

Luč, slika, mikrofon so le tehnični pripomočki, da je poskus vabljivější, dojemljivější, sodobnejši.

Znani in manj znani avtorji in izvajalci Igor Malalan, Marko Feri, Ivo Tull, Boris Devetak, Samo Ferluga, Miran Košuta, Paolo Vescovi,

DEKLIŠKI ZBOR DEVIN
FANTJE IZPOD GRMADE

prirejata svoj

ZAKLJUČNI KONCERT

v petek, 28. junija, v novi devinski osnovni šoli. Začetek ob 20.30. Vabljeni!

Joanne Dugina, Klavdija Marušič, Kristina Pahor bodo zapeli, zaigrali, zaplesali, da bo noč pojoča tudi za vas... če boste prišli na dvorišče Ljudskega doma v Trebčah v petek, 28. junija, ob 21. uri. Če nam bo vreme nagajalo, bo prireditve v soboto ob isti uri. Ko bi tudi v soboto bilo vreme nenaklonjeno, bomo datum prireditve javili naknadno.

TRST IMA BOGATO GLEDALIŠKO TRADICIJO

Trst s svojo bogato gledališko tradicijo in svojimi umetniško razvejanimi strukturami ima vse pogoje, da postane pomembno središče scenskih postavitev tudi za druga mesta. To je poudaril na predavanju o italijanski operni glasbi in novi zakonodaji umetniški vodja beneškega gledališča La Fenice Italo Gomez. Predavanje je bilo v tržaškem časnikarskem krožku na pobudo krajevne federacije italijanske socialistične stranke. Čeprav je predavatelj večji del svojih izvajanj posvetil operni glasbi, je omenil tudi dramska gledališča, saj imamo pri nas dve stalni gledališki hiši.

Poudaril je tudi vlogo Slovenskega stalnega gledališča, ki po eni strani skrbi za širjenje italijanske dramatike v jugoslovanskem prostoru, po drugi pa svoje gledalce seznanja s teksti iz srednjeevropskega prostora. Govorec o problemih tržaške operne hiše, se je zaustavil pri potrebah modernega vodstva, ker se mora tudi Verdi prilagoditi zahtevam sedanjega časa.

—O—

Ameriški predsednik Reagan je zagrozil šiitom z ostrimi povračilnimi ukrepi, če ne bodo izpustili talcev, ki so v rokah šiitskih gverilcev na območju Bejruta v Libanonu. Izraelske oblasti so pred dnevi izpustile skupino 31 šiitskih gverilcev, a šiitski voditelj Berry pravi, da to nima zveze z ameriškimi talci v Bejrutu. Še vedno po njegovem velja zahteva, da morajo Izraelci izpustiti 730 šiitskih jetnikov, ki so jih bili zajeli med vojaško zasedbo južnega Libanona. To je pogoj za izpustitev talcev s preusmerjenega ameriškega potniškega letala.

Pogajanja za sestavo novih večin na Goriškem

Tudi na Goriškem so se po referendumu začela pogajanja za sestavo koalicij, ki naj bi upravljale večje občine v pokrajini. Gre v prvi vrsti za Gorico, Krmin in Gradisce. Pretekli teden so se na prvem sestanku zbrali pokrajinski tajniki šestih strank, ki so že doslej sodelovale v občinskih upravah. Tako so bili prisotni pokrajinski tajniki DC Crisci, PSI Blasig, PSDI Prauscello, PRI Esposito, Slovenske skupnosti Marjan Terpin in kar je nekaka no-

vost, tajnik liberalne stranke Prandi. Nekateri bi namreč želeli, da bi v goriški pokrajini pristopili h koaliciji še liberalci, saj so že prisotni v deželni in vsedržavni vladi.

Pokrajinski tajniki so proučili trenutni politični položaj ter se domenili za sestavo delovnega programa, ki naj bi postal osnova za nadaljnje upravljanje. Na naslednjih sestankih bodo poleg tajnikov prisotne širše delegacije. Slovenska skupnost je na seji pokrajinskega tajništva že sestavila delegacijo, ki bo vodila pogajanja. Poleg tajnika Terpina bosta v njej Gradimir Gradnik in dr. Karlo Brešan.

Slovenskim predstavnikom gre predvsem za to, da se v programe vključijo tudi naši slovenski problemi, posebno v času, ko bi se morala odločneje postavljati zahteva po zaščitnem zakonu, saj kažejo oblasti v zadnjem času do tega problema, če že ne odklonilna stališča, vsaj določene pomisleke, ki jih Slovenci z zaskrbljenostjo spremljamo. Tudi stranke, v katerih so vključeni Slovenci — Ssk sodi, da je to negativno — ne kažejo večje pripravljenosti. V zadnjih časih smo v naših krajih tudi priče občasnih izpadov raznih predstavnikov italijanskih strank proti našim zahtevam, kar je tudi precej vznemirjajoče.

Delo in napor slovenskih predstavnikov na pogajanjih za oblikovanje novih upravnih večin niso torej ne preprosti ne lahki.

Na Mirenskem Gradu bo v nedeljo, 30. t.m., ob 17.15

ORGELSKI KONCERT

Andrej Pegan bo izvajal dela Böhma, Couperina, Bacha, Mendelssohna in Messaena. Vljudno vabljeni!

SODELOVANJE OB MEJI

V mali dvorani goriškega razstavišča ESPOMEGO je bilo prejšnji teden zasedanje, ki je bilo posvečeno problemom sodelovanja ob meji. Pobuda za srečanje je dala federacija KPI za Goriškega, sodelovali pa so tudi člani Občinskega komiteja Zveze komunistov Slovenije iz Nove Gorice. Pobuda je v skladu z že utrjenim sodelovanjem in je bila namenjena proučevanju možnosti, ki jih nudijo za razvoj in sodelovanje novosti v notranjih zakonodajah Italije in Jugoslavije.

Valeta tudi drugače

Konec šolskega leta prinese razigranost dijakov, ki se pogosto sprevrže v nered, kakor smo lahko letos doživeli v primeru nekaterih šol. To pa seveda ne pomeni, da postopa večina slovenskih dijakov na ta način.

Poslovilni večer ali valeta, kakor so ga pripravili dijaki petega letnika slovenskega trgovskega zavoda Ivan Cankar v Gorici, je bil takšen primer uspele zaključne prireditve maturantov, ki bo ostal bodisi dijakom kot tudi profesorjem za vedno v spominu. Seveda ni manjkalo satiričnih pripomb na račun profesorjev, kakor je že od nekdaj navada, toda vse v svojih pravih mejah. Kar pa je vse najbolj ganilo, je bila njihova zahvala učnemu in neučnemu osebju za trud in pozornost, ki so jim jo bili v petih letih izkazali. Dijaki so vsakemu od profesorjev simbolično obesili okoli vratu plaketo z zahvalnim napisom za spomin. Nekoliko šaljivo, vendar izredno pristržno dejanje. Niso bili pozabili tudi nekaj tistih svojih kolegov, ki so bili z njimi začeli in so potem zaostali. Vsakega so se spomnili s šopkom cvetja in spodbudnimi besedami.

Ustvariil so, skratka, toliko pristržnega razpoloženja, človeških vezi, in pokazali toliko dozorelosti in dostojanstva, da bo ta poslovilni večer vsem udeležencem zares ostal za zmeraj v spominu.

OBVESTILO ŠOLNIKOM NA GORIŠKEM

Sindikata slovenske šole - Tajništvo Gorica sporoča, da bo letos seminar v Radovljici (Slovenija), od 25. do 31. avgusta. Udeleženci naj se prijavijo v hotelu »Grajski dvor« 25. avgusta ob 18. uri. Na začetku seminarja bodo udeleženci dobili zadevni program.

Za goriške šolnike je odmerjenih 10 mest. Kdor bi se želel udeležiti, naj vloži pismeno prošnjo na Sindikat, in sicer do 30. junija t.l.

40 - LETNICA OZN

V sredo, 26. t.m., je poteklo natanko 40 let, odkar so najvišji predstavniki 50 držav podpisali v ameriškem mestu San Francisco listino Združenih narodov.

Eden njenih glavnih oblikovalcev, britanski državnik Winston Churchill je izjavil, da bo ta listina postala svetovno sredstvo, ki bo preprečevalo nove velike vojne spopade.

Organizacija Združenih narodov pa je v naslednjih letih zašla takoj v krizo zaradi

spopada glede pravice veta, ki so si ga zagotovile velesile, kot so Sovjetska zveza, Velika Britanija, Združene države Amerike in Kitajska. Ne glede na dogajanje v 40-letnem življenju svetovne organizacije in ne glede na različno presojo njenega dela prav gotovo drži, da je steklena palača v New Yorku, kjer je sedež Organizacije Združenih narodov, edini kraj na svetu, kjer se lahko srečajo tudi med seboj sprti državniki in lahko svobodno govorijo.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Reviji »Cerkev v sedanjem svetu« in »Znamenje«

Te dni sta prispeli v Trst zadnji številki revij »Cerkev v sedanjem svetu« in »Znamenje«. Prvo izdajajo slovenske rimsko-katoliške škofije, njen glavni urednik pa je Rafko Valenčič. Ta je tudi zbral celotno gradivo, ki obravnava spravo in pokoro v življenju ter poslanstvo Cerkve. V prvem sestavku z naslovom »Klic k pokori in spravi« Rafko Valenčič med drugim pravi, da Cerkev niti trenutek ne pomišlja, pa naj gre za kakršnekoli razmere ali razloge, da bi opustila ali zmanjšala oznanjevanje pokore in sprave. To bi bila nezvestoba Kristusu pa tudi nezvestoba človeku, nadaljuje avtor, ker mu ne bi odpirala novih poti in možnosti za odrešeno življenje. Razlaga, da je klic k pokori in spreobrnitvi božji klic, da je sprava človeka s seboj, z drugimi, s stvarstvom in z Bogom božje delo. Oboje ima torej svoj začetek v Bogu, v njegovi milosti, na poseben način pa nam je razodeto v Kristusu.

O tej tematiki pišejo različni avtorji, med drugimi France Bučar, Janez Pogačnik in Marjan Peklaj. Ostali sestavki obravnavajo katehezo in krščansko poklicnost, pastoralna vprašanja, Sveto pismo in problematiko dialoga. Predzadnje in zadnje stran revije, in sicer njeno letošnje peto ter šesto številko, krasijo slike iz cerkve svetega Martina v Dobu pri Ljubljani.

Tretja letošnja številka revije »Znamenje«, ki jo izdaja založba »Obzorja« v Mariboru, njen glavni urednik pa je Rafko Vodeb, objavlja na uvodnem mestu sestavek Jožeta Rajhmana z naslovom »Na razpotjih slovenske Cerkve«. V podnaslovu je rečeno, da gre za esej o pastoralni podobi vernikov leta 1985.

Avtor sestavka graja politično krščanstvo, ki je po njegovem po vojni doživelo metamorfozo, vendar katarza ni bila popolna. Raihman pravi, da se je spremenil zunanji videz, krščanstvo je na Slovenskem doživljalo globoko notranjo preobrazbo, se tako rekoč preorientiralo, da bi spet v nekem smislu moglo oznanjati evangelij

s sredstvi pritiska, pa čeprav je ta pritisk bil bolj v okviru cerkvenih-moralnopolitičnih kvalifikacij. Tu pač ne moremo mimo tihega, pa toliko bolj prav zato glasnega pritiska, nadaljuje Jože Raihman, s pomočjo birmskih listkov, kar postaja že skoraj redna pot, da Cerkev na Slovenskem zgublja vernike, kot jih izgublja sosednja Avstrija zaradi svojega davčnega vijaka. Raihman v nadaljevanju svojega članka pravi, da imamo znova na Slovenskem pojave klerikalizma, s čimer misli, tako dobesedno pravi, na »ekscese klerikov, ki hočejo manipulirati javno mnenje, vplivati nanj in ga oblikovati s pomočjo le delnih, včasih pa tudi kar neresničnih informacij«. S svojimi trditvami pa avtor očitno kaže, da je pristaš škofa Grmiča, ki ima po njegovem zaslugi, da se za Cerkev in njen nauk na Slovenskem zanima neprimerno večje število ljudi, kot bi se sicer, in da sega njen vpliv dalje in globlje, tako zaključuje Jože Raihman, pa čeprav morda uradni Cerkvi Grmičev nastop v javnosti ni povsem všeč.

Dr. Anton Požar - zlatomašnik

Zlate maše naših duhovnikov so priložnost, da se spomnimo ne samo slavlencev, ampak tudi vsega, kar so v življenju in med poslanstvom med našimi ljudmi doživeli in naredili.

Te dni je slavil zlatomašni jubilej znani primorski duhovnik, profesor in publicist msgr. dr. Anton Požar. Slavljenec se je rodil leta 1912 v vasi Petelinje pri Pivki.

Tudi dr. Požar je bil eden primorskih fantov, ki so kljub precejšnjim težavam, ki so jim delale takratne oblasti, študirali v škofovih zavodih v Šentvidu pri Ljubljani. Zadnji dve leti šolanja pa sploh ni prišel domov, ker bi mu drugače onemogočili vrnitev v Šentvid. Tu je leta

16. grafični bienale v Ljubljani

Dne 21. t.m. so v ljubljanski Moderni galeriji svečano odprli 16. mednarodni bienale grafike. Gre za kulturno prireditev v Sloveniji, ki se že več kot tri desetletja uvršča v vrh prikaza svetovne grafične ustvarjalnosti. Letos je na ogled 1.300 listov 536 umetnikov iz 55 držav. Iz Italije razstavlja svoja dela 30 likovnikov. Zamejsko ustvarjalnost zastopajo Lojze Spacal, Klavdij Palčič, Marijan Kravos in Franko Vecchiet.

Mednarodna žirija, kateri je predsedoval Giulio Carlo Argan, je letos dodelila veliko častno nagrado Joe-u Tilsonu iz Velike Britanije.

Mesto Ljubljana v grafični ustvarjalnosti se bo še bolj utrdilo z odprtjem mednarodnega grafičnega ateljeja v gradu Tivoli. Za restavriranje stavbe skrbi profesor Sergej Pavlin s fakultete za arhitekturo ljubljanske univerze. Sočasno s programom vzdrževalnih del izvajajo seminarsko študijo o sanaciji in obnovi tivolskega gradu. Mednarodni atelje bo začel delovati v septembru.

Tudi letos so vzporedno z bienalo poskrbeli za niz razstav. V likovnem razstavišču Riharda Jakopiča so osebne razstave lanskih nagrajencev, v Cankarjevem domu so pripravili razstavo na čast Joana Mirója, v Mali galeliji je na ogled grafika Američana Jaspersa Johnsa.

Glasi »Pot« med višješolsko mladino

V teh dneh, ko se na naših višjih šolah iztekajo zrelostni izpiti, ko je za nami živahno šolsko leto, v katerem so se zvrstile številne proslave, od Prešernove proslave, do DOSP-a pa do svečane 40. obletnice obnove slovenskih šol, ne moremo mimo dejstva, da ne bi vsaj mimogrede spregovorili o glasilu POT, ki je prišlo med nas ob prej omenjenih spominskih dogodkih. Da je do te dijaške publikacije sploh prišlo, je v prvi vrsti zasluga dijakov samih, ki so s svojimi sestavki segali na najrazličnejša polja, od leposlovja do zgodovine, poezije, pa do aktualne problematike. Ob njihovem delu pa ne smemo prezreti truda prof. Nade Pertotove, ki je vse prispevke vestno zbiralala in urejevala. Za tehnično in likovno plat pa je poskrbela prof. Franka Fornazarič.

POT je vzklila kot spontan izraz naših dijakov, ki nedvomno čutijo neko željo, da svoje misli spravijo na dan, da jih izpovedo svojim vrstnikom. V letošnjem letu je do tega prišlo v treh številkah glasila POT. Sestavki iz prve številke, ki je izšla ob priliki DOSP-a, so izpod peresa di-

jakov Znanstvenega in klasičnega liceja, ki so se odločili, da svoje misli in čustva posredujejo ne le zamejskim vrstnikom, temveč tudi onim iz matične domovine, ki so ob tej priložnosti nastopali v Trstu. Že v drugi številki, ki je spremljala proslavo 40-letnice slovenskih šol, pa so se pridružili še dijaki ostalih višjih šol. Tako ne moremo prezreti številnih pesmi dijakin učiteljska ali pa sklopa pesniških in proznih tekstov dijakov Trgovske akademije in Strokovnega zavoda. Ob zaključnih dnevih šolskega leta pa nam je prišla v roke še tretja številka, ki nas je v teh zadnjih dneh, ko smo se dijaki in profesorji znašli s polnimi rokami dela, skoraj presenetila, saj nismo upali, da jo bodo dijaki utegnili pravočasno razmnožiti.

In tako je pred nami poletje, glasilu POT pa nam je v opozorilo, da ne smemo pozabiti na vse to, kar se je izteklo v preteklem šolskem letu, ampak da je to šele začetek, ki naj se v prihodnjih šolskih letih še razširi in okrepi.

Majda Cibic

1931 tudi maturiral. Kot bogoslovec tržaško-koprške škofije je vstopil v goriško centralno sementišče. V duhovnika je bil posvečen 30. junija 1935 pri sv. Justu v Trstu. Novo mašo pa je pel v domači vasi naslednjo nedeljo.

Začela se je tako duhovniška pot mladega kaplana. Kot je bilo to značilno za leta fašističnega režima je bil duhovnik na Primorskem razpet med verskim in narodnoobrambnim delom. Vera in narodna zavest — to je bil aksiom, na katerem so naši duhovniki gradili svoje delo. Ta pot se je za g. Požarja začela v Hrenovicah, nato je bil leta 1937 premeščen v Matenjo vas in Orehek pri Postojni. Tu se je s svojim delom na verskem in narodnem področju zameril fašističnim oblastem, ki so ga 5. sept. 1940 internirale v kraj Colfiorito di Foligno pri Perugi, nato pa v Cantalupo del Sannio pri Campobassu. Ta čas je dr. Požar znal izkoristiti. Pridno si je zapisoval dnevnik in prav zanimivo bi bilo, če bi ta dnevnik lahko kdaj brali tudi v knjižni zbirki. Hkrati je polagal izpite na padovanski filozofski fakulteti, kjer je leta 1944 tudi diplomiral.

Iz konfinacije se je vrnil spomladi leta 1941, sprejel župnijo Lokev pri Divači, nekaj časa je soupravljal tudi Bazovico. In prav to obdobje je dr. Požarja neločljivo povezovalo tudi z usodo enega najizrazitejših primorskih duhovnikov in narodnjakov, z usodo Virgila Ščeka, ki se je umaknil v Lokev, ko je zapustil Avber in Trst. Med vojno, ko razmere niso bile lahke, je Lokev doživela obnovev cerkve sv. Mihaela z narodno močno obarvanimi slikami Toneta Kralja. Dr. Tone Požar je bil eden tistih duhovnikov, ki je veliko naredil za slovensko šolo, ne samo med vojno, ko je učil slovenščino, ampak tudi po njej, saj je med drugim poučeval na nižji srednji šoli v Trstu.

Po devetletnem duhovniškem delu na Pivki je bila njegova usoda spet povezana s šolo. Leta 1958 mu je apostolski administrator dr. Toroš poveril

dalje na 7. strani ■

Sodobno kmetijstvo

Tudi gozdove v Sloveniji napada strupeni kisli dež

Strupeni kisli dež je začel napadati tudi gozdove v Severni Sloveniji in sam Trnovski gozd. Kaj pri tem hudem pojavu najprej opazimo?

Na grebenu se smreke od zahodne strani redčijo, postajajo čisto tanke, prozorne skoraj kot filigransko okrasje. Gozdar bo poškodovani gozd pustil, naj bo za varstvo sosednim igličastim in lisastim nasadom, ki še niso tako zelo prizadeti. Če pa se bo naglo odpadanje iglic in sušenje nadaljevalo, bodo prizadeto drevje napadle žuželke in goba.

Edini učinkoviti ukrep je takojšen posek, kajti če se ugnezdi lubadar, les ne bo imel veljave niti v gradbeništvu. Že pred 10 leti je bilo opaziti, da je gozd po vsaki zimi slabši in ni opaziti prirastka po letnicah posekanega drevja. Temnozeleni barva drevja vse bolj blede, postaja gnusno siva in se iglice usipajo kot dež. Bolezen se pozna tudi na mladikah.

Nenavadno je, da škoda ni največja na zahodnem pobočju, odkoder piha najbolj škodljiv veter, pač pa na vzhodnem in to v globačah in jarkih, v katerih se ugnezdi zastrupljena megla, ki miruje in nemoteno razdiralno učinkuje na voščeno zaščitno plast igličevja, v katerega potem žveplo dvokis in primešani svinčeni plin nemoteno prodirata.

Gozdarji opravljajo grobarsko delo, saj morajo kar naprej izsekavati, na štoru pa ostaja le navidez zdravo drevje. Gozdar je poprej odstranil na 100 ha le približno 30 sežnjeva lesa bodisi zaradi snežnega loma, viharja ali gobavosti, mora sedaj letno pospraviti 600-800 metrov neuporabnega lesa, mnogo več kakor kdajkoli lahko priraste. Meja med kalamitetami in pomlajevanjem je vedno širša. Kjer pa je načeta vitalnost drevja, razsaja lubadar.

Več kot 70 odstotkov drevja v Schwarzwald na Nemškem je poškodovanega, in to povprečno 50 odstotkov, za vso gozdno področje Zvezne republike Nemčije pa je odstotek preko 30. Propadanje naglo napreduje pri starejših gozdovih. Od drevja, zasajenega pred 60 leti, sta dve tretjini smrek in tri četrtine jelk (hoj) z izgubo več kot četrtine igličevja uvrščene med hudo bolne. Toda tudi mlajši iglavci in listavci vedno hitreje venejo. Več kot polovica bukev kaže znake obolenosti in kvota okuženih hrastov se je podvojila od 32,5 na 65 odstotkov.

Svetla hoja, ki je Schwarzwald dala ime, je pred izumrtjem. Še ob začetku tega stoletja so dosegla posamezna debla višino 70 metrov in obseg v prsni višini 3,8 metra. To je škoda v gozdovih Nemčije.

Z. T.

KGS proti peronospori

Elektronske naprave, ki natančno merijo temperaturo in vlago zraka, količino padavin in rose, so dragocena pridobitev sodobne tehnike v boju proti peronospori. Tudi Kraška gorska skupnost se je odločila za nakup nekaj teh elektronskih nadzorov central, ki naj bi na Krasu, ob napravah, ki sta jih lani namestila pokrajina in deželno nadzorništvo za kmetijstvo, zagotovile boljše in popolnejšo informativno mrežo za učinkovitejša ukrepanja proti boleznim vinske trte.

Prvo tako elektronsko nadzorno napravo KGS so postavili prejšnjo sredo, 19. t. m., v vinograd Srečka Štolfe iz Saleža. Na ozemlju Kraške gorske skupnosti pa bodo v kratkem namestili še štirinajst podobnih naprav, ki naj bi do septembra pomagale varovati vinograde pred napadi peronospore.

—o—

Dr. ANTON POŽAR — ZLATOMAŠNIK

■ nadaljevanje s 6. strani

ravnateljstvo Malega semenišča v Vipavi. Ob tem pa je učil slovenščino in nekatere stranske predmete, kot so umetnostna in glasbena zgodovina. Obenem je veliko pomagal pri dušnem pastirstvu v Vipavi in okolici. Za notranje potrebe pouka je leta 1962 pripravil zelo dober »Oris slovenskega slovstva«, veliko pa piše v razne verske časopise, kot so Ognjišče, Družina, Nova Mladika in za Koledar GMD. Zadnja leta je prof. Požar zvest sodelavec Primorskega slovenskega biografskega leksikona.

Pevma Oslavje in Štmaver skozi stoletja

Fe.

I.

Vsaka naša vas, pa naj je še tako majhna, ima bogato zgodovino. Debela knjiga bi lahko napisali o bojih, ki so divjali po naših krajih, tako v preteklosti kot med prvo in drugo svetovno vojno; o delu učiteljev in duhovnikov ter razgledanih domačinov, ki so si prizadevali odpirati ljudske šole, ustanavljali prosvetna in druga društva. Veliko bi lahko napisali o življenju naših ljudi takrat, ko so morali med prvo svetovno vojno zdoma v begunstvo, v razne avstrijske in italijanske kraje. Veliko bi lahko napisali o trpljenju naših ljudi pod fašizmom, ko so se morali boriti, da so ohranili slovenski jezik. Toda zbral sem le nekaj podatkov o zgodovini teh treh krajev, samo to, kar se mi je zdelo bistveno.

Pevma

Krajevno ime Pevma najdemo prvič omenjeno v dokumentu iz leta 1181, ki je ohranjen v Državnem arhivu na Dunaju. Našel ga je slovenski zgodovinar Franc Kos. Franc Kos trdi, da je v kasnejšem času v Pevmi bivala plemiška rodbina, ki se je imenovala po tem kraju. Člani te rodbine so bili ministeriali goriških grofov. Tudi v kasnejših listinah se večkrat, nanasajoč se predvsem na to rodbino, omenja ta kraj kot Poume, Pome, Peuma, Pevma. Odkod izhaja to ime, proučevalci

še niso ugotovili. Nikdar pa ni bila v preteklosti rabljena današnja italijanska oblika imena vasi (Piuma), ki so jo pričeli uporabljati šele po prvi svetovni vojni.

Plemiška rodbina iz Pevme je bila zelo čislana pri goriških grofi. Iz dokumentov izhaja, da je bila takrat Pevma najbrž celo pomembnejša kot naselje pod gradom v Gorici. Ko je ob koncu 14. stol. umrl zadnji pevmski vitez, so dobili njegova posestva v fevd Solkanski gospodje. Za njimi pa je žena Katerina iz tega rodu prinesla možu Febu III. della Torre v doto tudi pevmška posestva. Mogočna fevdalna družina Della Torre je potem tja do 18. stoletja gospodarila nad tlačani v Pevmi.

Brez dvoma izvira iz takratnih časov odvisnost Pevme in tudi Štmavra od Solkana v cerkvenem izvoru, saj sta kraja spadala pod solkansko faro. Kar se Štmavra tiče, je znano, da so v srednjem veku imeli nekaj posestev v tem kraju kot tudi v Podgori gospodje iz Rihemberka. Veliko zemlje pa so še prej, leta 1365, dobili plemenitaši Graben, ki so postali štmavski graščaki. Družina Graben je prišla na Goriško iz Gornje Štajerske leta 1365, ko je dobila posestva okrog Štmavra. Tu so Grabni gospodovali do leta 1507, ko so posestvo prodali plemenitašem Neuhaus, ki so potem tu ostali več kot tri stoletja.

V 15. stol. so po naših krajih divjali Turki. Večkrat so v mogočnih krdelih pri-

šli na Primorsko, prekoračili Sočo in drli dalje v Furlanijo in tudi na ozemlje Beneške republike. V tistem času je bil tudi med Gorico in Pevmo utrjen most. Ko so prišli Francozi v naše kraje v začetku 19. stoletja, so postavili stražo na pevmskem mostu. Ta je budno pazila, da ne bi nosili Brici soli iz Gorice. Na sol so bili namreč Francozi naložili visoko trošarino. Ljudje pa so sol tihotapili na veliko. Ženske so jo skrivale v pepel, kajti francoski vojaki so delali preiskave po hišah. Ljudje so skrivali denar tudi po votlih drevesih in v zemljo, kajti francoski vojaki so pobrali vse, kar jim je prišlo pod roke, kljub prepovedi poveljnikov. Zato ljudje Francozov niso marali. V času francoske vladavine od 1805 do 1813 je bil Štmaver priključen občini Števerjan. Življenje se je spet umirilo šele po povratku Avstrijcev.

Prosvetno delo

Kdaj pa kdaj so ljudje našli tudi čas za zabavo ter kulturo in prosveto. V Pevmi je delovalo že pred koncem stoletja Pevsko in bralno društvo. Imeli so lutkarško skupino, lutke »na štrike«, kot so domačini pravili tem lutkam. V okviru društva sta delovala ženski ter mešani zbor.

Prebivalci teh krajev so bili naročeni na razne slovenske časnike, ki so izhajali v Gorici, predvsem na »Sočo«, »Gorico«, »Primorski list«. Kmetje so bili naročeni tudi na strokovne časopise. Brali so tudi veliko knjig. Naročali so predvsem knjižne zbirke Družbe sv. Mohorja, ki so izhajale v Celovcu.

Ob koncu prejšnjega stoletja se je tudi med Slovenci na Goriškem pričelo širiti združeno gibanje. Na Goriškem so ustano-

Iz naše preteklosti

Nacionalizem in narodne manjšine.

Znani nemški pisatelj Camillo Morocutti, ki se je v prvi vrsti posvetil proučevanju manjšinskega vprašanja, je izdal novo knjigo: »Evropa in narodne manjšine«. Ker je manjšinsko vprašanje tudi za nas pereče, a žalibog še zelo malo obdelano, tako da vladata v marsikaterem pogledu nejasnost in zmotnost, hočemo v naslednjem priobčiti nekaj Morocuttijevih misli iz prvega odstavka njegove knjige.

Morocutti pravi med drugim:

»Prežeti od boleznega samoljubja in slepe vneme so se dali voditelji, ki so se borili za narodno samoodločbo in svobodo, zavesti, da so drugim narodom kratkoročno zanižali pravico do življenja in obstoja. Usodepolna napaka ter narodnih zavajalcev, ki se postavljajo za svobodo, obstoja v tem, da povečujejo želje lastnega naroda do nezmernosti, pojave v življenju drugega naroda pa skušajo skriti do brezpomembnosti ...

Zadnja posledica nacionalizma je bila svetovna vojna, končni uspeh narodne sebičnosti gospodarski in kulturni polom Evrope.

Od nacionalizma prevzeta Evropa se je zmaličila v tolpo med seboj se pobijajočih narodov; sliči klopčiču strupenih kač, ki se grizejo.

V gospodarskem oziru je postala nacionalna Evropa nasebina dolžnikov, katero ogroža od vzhoda boljševizem, od zapada jo pa siromašno vzdržuje kapitalizem.

Potem govori Morocutti o narodni svobodi in nadvladi nekaterih evropskih narodov ter s poudarkom ugotavlja, da ta tako poveljevana svoboda ni ustvarila človeštvu nič velikega.

Morocutti vprašuje:

»Je li svoboda, če dovoljuje en narod povsod in izključno le uporabo svojega jezika ter ga skuša vrniti z nasiljem drugorodcem v njihovi državi sami? Je li svoboda, če se zabranjuje nedolžnim otrokom pouk materinščine, če se izpodkopa otroška vera v starše in pradede, ker pripadajo ti starši in pradedi drugemu narodu? Je li svoboda, če narod, ki ima lastno državo, preganja narodne manjšine z vsemi sredstvi nasilnih tlačiteljev, a medtem sam o-kosteni v svojem nacionalnem samooboževanju ter zaradi svoje nestrpnosti in sovražnosti zgubi svojo pravo narodno samobitnost. Taka narodna svoboda je samo dozdnevna, je samo odmor za odpočitek med vedno se ponavljajočimi vojnami. NARODNE MANJSINE NE MOREJO S TAKIM NACIONALIZMOM NIČESAR PRIDOBITI, TEMVEČ KVEČJEM VSE ZGUBITI.

V tem spoznanju morajo uravnati narodne manjšine svoje stališče napram na-

cionalizmu. Nasilni nacionalizem (in ali ne vlada povsod samo ta?), pohlepni nacionalizem, ki od polovice prejšnjega stoletja tako usodepolno razjeda Evropo, nacionalizem gosposkega naroda, ki je v narodnih manjšinah ustvaril svoje tlačane, moramo dosledno odkloniti. Narodnim manjšinam je pregnana misel na nasilje, njihova narodna nadutost in samoljubje sta temeljito ozdravljeni, na zunaj nimajo skoro ničesar več, v njihovi notranjosti pa vidimo, da imajo vse: narodovo dušo, vero v večno, vsečloveško poslanstvo njihovega naroda. Zato so one usposobljene, da bodo kot prve strle ozkosrčnost koristolovskega nacionalizma in se osvobodile v bogati in nepotvorjeni duševnosti lastnega ljudstva, v njegovi samonikli in pravi narodni samobitnosti.

Iz tako resno in spoštljivo, poglobljeno in sveto spoznane narodne samobitnosti, bo tudi najmanjša manjšina črpala moč in vero, s katerim se končno edino le lahko premagata sila in brezpravnost.

Navedli smo Morocuttijeve misli, ker se krijejo z našimi načeli o narodnosti in nacionalizmu. Kar mi vedno zatrjujemo, tako pravi tudi Morocutti: Ne prazno bese-dičenje o narodu, temveč poglobitev v narodovo dušo, v vse utripe njegove notranjosti, v vse sile, ki ga prevevajo, bo nam rodilo vir moči, s katero bomo vse premagali.

Goriška straža, 16. maja 1925

vili prvo slovensko banko na Primorskem v začetku leta 1883. Bila je to Goriška ljudska posojilnica. Še pred koncem stoletja, v letu 1898, sta bili ustanovljeni dve posojilnici v Brdih, in sicer na Kojskem in Dobrovem. Posojilnico v Pevmi so ustanovili domačini iz Pevme, Št mavra, Podsabotina in Podgore. Posojilnico, ki je nosila uradni naziv »Hranilnica in posojilnica v Pevmi«, so na goriškem sodišču registrirali 18. januarja 1909. Posojilnica v Pevmi je delovala petdeset let, od 1899 do 1949. Veliko je napravila v takratnih razmerah za gospodarski dvig tega kraja.

Prva svetovna vojna

Na Goriškem so se Avstrijci zavarovali že pred začetkom vojne. V deželo je prišlo veliko vojakov, ki so zasedli vse šole in gradili utrdbe. V Brdih je obrambna linija potekala od Ločnika po grebenu Kalvarije. Na Oslavju so madžarski vojaki kopali jarke že dva meseca pred vojno napovedjo. Jarke in utrdbe so gradili tudi pod Št mavrom na meji med to vasjo in Podsabotinom. Vojna se je pričela 24. maja 1915 ob zori. Starejši Oslavci se spominjajo, kako so Avstrijci tega dne točno opoldne skupali jarke tudi na glavni cesti. Potem so kopali več kot leto dni, tja do začetka avgusta 1916, dokler Italijani niso zasedli Gorice, na Oslavju in na Kalvariji ter na Sabotinu so divjali hudi boji, večkrat na nož. Avstrijci so poglani v zrak mostove čez Sočo. Na obeh straneh je padlo veliko vojakov. Na Oslavju so bile vse hiše do tal porušene. Tudi v Pevmi je bilo vse uničeno. Prebivalstvo je moralo v izgnanstvo. Nekateri Št maverci so se najprej umaknili k znancem ali sorodnikom v Sol-

kan. Tam so ostali do avgusta 1916, ko se je fronta po italijanski zasedbi Gorice premaknila za kak kilometer proti vzhodu. Po zavzetju Sabotina in Gorice je na briškem področju zavladal mir. Bojna črta se je premaknila na vzhodno in severno stran Gorice. Avstrijski topničarji pa so z Banjske planote obstreljevali Gorico. Avstrijske čete so se spet vrnile v Brda v oktobru 1917 po kobariškem prodoru. Na območju Pevme, Oslavja in Št mavra je bilo vse polno italijanskih in avstrijskih pokopališč. Kar 1.416 grobov je bilo v Pevmi in na Oslavju, 710 v Podsabotinu, 368 v Št mavru in 511 v Podgori. V času med dvema vojnami je italijanska vlada dala zgraditi kostnico na Oslavju.

Ko je bilo konec vojne, so se ljudje počasi začeli vračati domov. Najprej ženske in otroci. Ženske so si najprej uredile zasilna bivališča, tako da so uporabljale les vojaških barak. Na Goriškem so bile ustanovljene številne gradbene zadrage. V Pevmi je bila ustanovljena ena med prvimi in sicer Stavbeno društvo v Pevmi - Cooperativa edilizia Peuma. To so domačini ustanovili 13. marca 1921.

Po osvoboditvi je vzkliko tudi v tem predelu Brd novo življenje. Slovenska beseda je postala svobodna. V Pevmi so že v februarju 1946 postavili enega prvih partizanskih spomenikov na Primorskem. Postavljen je na trgu sredi Pevme, posvečen padlim partizanom iz Pevme, Oslavja in Št mavra. Življenje je potem od leta 1947 dalje, ko je bilo na pariški mirovni konferenci odločeno, da bodo vasi Pevma, Oslavje in Št maver v sklopu goriške občine in v italijanski državi, potekalo tako, kot v kateremkoli drugem kraju v zamejstvu, v ka-

terem živi slovensko prebivalstvo. Ohranila se je slovenska osnovna šola v Pevmi, katere stavbo, ki je bila že iz leta pred prvo svetovno vojno in ki je ponovno zrastle iz ruševin po prvi vojni, je goriška občinska uprava v zadnjem času temeljito obnovila. Opuščen pa je bil pouk v šolski stavbi v Št mavru in otroci iz tega kraja obiskujejo že več let šolo v Pevmi.

Pred leti so na Borjaču na Oslavju priredili nekaj poletnih praznikov, ki so jih imenovali »Briški praznik«. V Pevmi obstaja tudi katoliško društvo »Jože Abram«. V Št mavru so obudili takoj nekdanjo vaško navado praznika sv. Valentina sredi februarja. V Pevmi so nekajkrat priredili praznik vina in petja ob priliki praznika farne zavetnice sv. Ane. Po dolgem času je bilo obnovljeno pokopališče v Št mavru. Cesti na Oslavje in Št maver sta bili po vojni asfaltirani. Pred petimi leti so pred Pevmo, Oslavjem in Št mavrom postavili dvojezične cestne table, ki opozarjajo, da so tu kraji s slovenskim prebivalstvom. Pred dvema leti se je tu mudil predsednik italijanske republike Sandro Pertini. Prišel je v kostnico na Oslavje, da bi počastil spomin italijanskih padlih v prvi svetovni vojni. Skratka bi bilo treba v teh krajih še marsikaj napraviti. Svoje hiše so prebivalci teh treh krajev v zadnjem času sodobno prenovili. Prebivalci Pevme so zaposleni predvsem v goriških tovarnah in trgovinah, na Oslavju in Št mavru pa so si kmetje v zadnjem desetletju zrigolali nove vinograde in ker gre briško vino danes zelo dobro v prodajo, so si s trdim delom gospodarsko tudi precej opomogli, zgradili nove hiše, nove kleti ter gospodarska poslopja.